

MINDSZENT-SZEGVÁR

ÉS VIDÉKE.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 4 frt — kr.
Fél évre 2 frt — kr.
Negyed évre 1 frt — kr.

VEGYES TARTALMU HETILAP. MEGJELEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL

Weisz Ignác nyomdájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetési- és hirdetési díjak küldendők.

HIRDETÉSEKET

nyilvános közleményeket a kiadó hivatal jutányos ár mellett közöl.

A társadalom.

Ha körültekintünk, a társadalom minden rétegeiben ott találjuk a bünt, a romlottságot, a mely az embert önmeghasonlítottá teszi.

S ezeknek az önmeghasonlott, elzülött existenciáknak a száma napról-napra gyarapodik.

Majdnem naponta olvassuk a lapok hasábjain, hogy egy-egy magasabb állású egyén, a bele összepontosított bizalommal vissza élve, egy-egy ifju, aki az iskola porát még jóformán le sem zárta, éretlen ábrándjai szétfoszlása által elcsüggesztve, egy-egy agg avagy leány lelke rémei által üldözve Isten legszebb adományát az életet, a gyilkos fegyver tompa durranásával adva meg az utolsó „salve-t” tépett rongyként dobja el magától!

Es ha végig gondoljuk, hogy e káros állapot minek a megdöbbentő jele; önkénytelen is odajutunk, hogy a vallás-erkölcsnek hiánya az, a mi a társadalmat a romlás kétségbeejtő útjára vezeti.

Hisz a vallásosság világíthatja be csak a tévelygő lelkek éjjelét; hogy megóvja azt az ész ragyogását elhomályosító babonától, hogy kivezető utat mutasson a kételyek tébolyító labirintjából, s hogy a legzordabb viharok közepette megmentve kicsi csónakát a csüggedés tengerében, az önmeghasonlás szirtján való szétronsolástól!

Hisz a vallásosság az, amely a lélek legnagyobb disszonanciáit, megnyugtató, elandalító összhanggá változtatja s az élet nehéz küzdelmei közepette erőt ad a roskadozó embernek a súlyos kereszt tovább viselésére.

Hogy az ember az egymással való érintkezésre, a társadalmi életre született, azt ma már bizonyítani felesleges.

S mi a társadalom célja, ha nem az, hogy az eszménység megközelítéséért, legmagasabb eszmékért küzdik, tagjai nak a jólét viszonylagos elérhetését lehetővé tegye?!

De csak az a társadalom lehet élet-erős, egészséges s mi is csak úgy boldogulhatunk benne, ha a társadalom minden egyes tagjának a lelkében meggyökeredett a vallásosság s ezzel kapcsolatos felebaráti szeretet, amely lehetővé teszi, hogy az ember ne csak az önértékért hevíljön s a mely a társadalmi szervezkedést úgy irányítja, hogy egy tökéletesen egybehangzó kisebb-nagyobb érdekkörök külön törekvése által meg nem szaggatott egyöntetű egészséges társadalom jöjjön létre, a melynek tagjait a kölcsönös bizalom fűzi egymáshoz.

Ilyennek kellene lenni a társadalom-

nak — de sajnos — manapság nem találjuk meg ezt az összhangot.

A merev önzés, a buta gőg, a felburjánzott klikk-szellem, a versenytárs megsemmisítésére irányított aйна munka a hízogó képmutatás, a gyilkolni vágyó suhancok, a családi szentélyt nem kiméő rágalom s a bandita mesterségnek legraffináltabb alakzatai azok az uralkodó planeták, amelyek a társadalomnak egén „tündöklő” messzire hirdetik, hogy a jóravaló törekvés átléphetetlen akadályokra talál, hogy a bizalmat mint árulással, a szeretetet gyűlölettel fizetik, hogy nagyon beteg az a szegény társadalom . . .

Jól van hát! Ez a dolog mai folyása! Legyen úgy, ha úgy kell lennie — a nagy világban — de mi itt tegyük ki a társadalom testéről azt, a mi fekélyes s egymással kezet fogva, válvetve ne hüseljünk az önérték zászalja alatt; hanem gondoljunk egymásra is, és tudjunk a társadalom magasabb érdekeiért is lelkesedni és cselekedni.

A vidéki pénzügyek reformja.

Vidéki pénzügyeink organikus bajai a hazai pénzügyi körök komoly figyelmét tartják ébren folyton és a bajok lényeges alapokait kutatva, azzal a kérdéssel foglalkoznak, hogy mily módon és miféle eszközökkel lehetne azokat szanálni.

A magyar pénzügyeknél általánoságban két sajátos dolog tűnik fel. Először, hogy keletkezésüket és működésüket külön törvény vagy hatóság nem szabályozza; másodsor, hogy a bankok és takarékpénztárak nálunk lényegileg minden sem különböznek egymástól. A vidéki pénzügyek közös tulajdonsága, hogy aktív vagyona immobilis, míg tartozásai mobilisek, az az esetleg rövid idő alatt visszafizetendők, ellenben követeléseik leg- többnyire olyan természetűek amelyeket egyszerre vagy rövid idő alatt pénzzé tenni nem lehet.

A hirtelen vagy rohamos hitelfölmondás által — annak okára való tekintet nélkül — pénzügyeink tömegesen pusztulnának el és válságos időben azokat senki sem támogatja. Azok esetleges válsága nagy pusztítással fenyegeti az országot, ha tekintetbe vesszük, hogy 1897. végén a saját 110 millió alap- és tartaléktőkéjükön kívül 558.687.000 frt letétet kezeltek vidéki pénzügyeink és körülbelül ugyanennyit helyeztek el kölcsönökben. Ezért kelt komoly aggodalmat bármely csekélyebb vidéki pénzügyet bukása. E bajok orvoslását célzó javaslatok

egyike az államra bizná a reformot, egy másik önkormányzati alapon kívánja a kérdést megoldani. Ez utóbbi mód a célravezető és jogosabb is, mint az előbbi. Először tehát egy központi hatóságot vagyis egy országos pénzügyi kamarát kell megalakítani, melynek kötelező tagja lenne minden hazai hitelintézet, melynek alaptőkéje nem haladja meg az 1 millió frtot. A kamarával kapcsolatosan országos pénzügyi alap volna létesítendő az által, hogy a kamara minden tagja összes betéteinek 5%-át abba elhelyezné és gyűmölcsösztetné. Így mintegy 25–30 millió frtot kezelne az orsz. pénzügyi alap, ami oly erőttartalék, hogy az ország pénzügyeinek még nagyobb válságok esetében is elegendő támaszul szolgálna.

Mert a legnagyobb válságok sem úgy keletkeznek, hogy egyszerre pusztul el az egész országban, hanem előbb egy, aztán tíz, száz és több intézet omlik össze. Ha tehát van oly intézmény, mely az első pusztulását meg fogja akadályozni a bajban levő intézetben fenntartja a bátorságot és erőt, a közönségben pedig a bizalmat, akkor meg van mentve minden. Az állam hozzájárulására csak annyiban volna szükség, hogy a fentjelzett két intézmény szabályzatai a törvényhozás útján törvény erejével ruháztassanak fel és hogy az orsz. pénzügyi alap jövedelmei adómentességet élvezzenek, minthogy az illető betétek már ugyanis meg vannak adóztatva. Ez intézmények előnye sokfélék. Először emelnék pénzügyeink hitelét itthon és a külföldön. Mert másként áll a dolog, ha tudva van, hogy minden intézet mérlege szakértő és elfogulatlan hatóság szigorú ellenőrzése alatt áll. Az intézetek tehát nem a nagy osztalék fizetésére fognának első sorban törekedni, de arra, hogy mérlegük kiállja a bírálatot.

Továbbá teljesen megszűnnék a bizalmatlanság, mely onnan ered, hogy tekintve a tartozások rövid lejárata voltát a vagyontételek hosszú lejárataival szemben az intézetek nagyobb megrendülésnek ellenállni nem képesek, megszűnnék, ha általánosan tudva volna, hogy egy hatalmas pénzerő áll mindegyik intézet háta mögött, vonatkozik ez a régi és nagyobb intézetekre is, amit bizonyít az utóbbi években tönkre ment három régi kolozsvári, a csödbe jutott mármarosziget takarékpénztár és a nemrég felszámolui volt kénytelen aradi polgári takarékpénztár, valamint a bukástól csak egy fővárosi nagy intézet segítségével megmenekült érsekújvári takarékpénztár esete is, ama tanulságok, melyeket a jelzett válságok nyújtottak, a reform hívévé tettek mindenkint, akinek alkalma volt e válságokat

közelebről szemlélhetni. Két jellemző vonást lehetett minden hasonló esetről tapasztalni: először, hogy a bűba jutott intézet, tudva, hogy nincs kire támaszkodnia, mielőtt külső segítséghez folyamodott volna, pénzzé tett mindenét és csak akkor fordult segítségért a pénzügyminiszterhez, vagy valamelyik budapesti pénzintézethez, amikor már minden hitel és bizalom megszűnt irányában, másodsor, hogy a pénzügyminiszter egy esetben sem segített.

A pénzintézeti kamara és az országos alap fennállása esetében nem fordulna-e ilyen intézet a veszély idején bizalommal ahhoz a közeghez, melynek ő is tagja és melynek hivatása, hogy rajta segítsen? A mármasszigi takarékpénztár már 3 éve, hogy csődbe jutott, 180,000 frt volt a tőkéje és körülbelül 2 és fél millióra rugtak a betétjei, több száz ezer frtra egyéb tartozásai. A tömeg gondnak 3 millió frt vagyont kapott kezébe értékesítés céljából, melynek azonban valószínűleg fele értékételen volt. A betegek azóta egy krajczárt se kaptak pénzükből, a részvényesek pedig a rövid idő előtt még 400 frt értékű részvények teljes értékét veszítették el. E mellett be kellett hajtani a jelzálogilag bekebelezett követeléseket is és hány ház és telek került újra ilyen eset nagyon csökkenti a nép bizalmát a takarékpénztárak iránt. Mindez megakadályozható volna a fentebb jelzett két intézmény létesítése által.

Ezek azok a módok és eszközök, melyekkel a reformot keresztül lehet vinni, miáltal a pénzintézetek első sorban maguknak használnának egy erkölcsi, mint anyagi tekintetben, de egyszerűen üdvös dolgot cselekednének a közjó érdekében is, mert az egész ország modilis vagyonának biztosabb megőrzését egy haladó lépéssel vinnék előbbre. Az illetékes tényezőknél a sor, hogy képedelem nélkül ak-

cióba lépve, a reform eszméjét mielőbb megvalósítsák.

A hazaszeretet.

Népek és intézetek, melyek a világtörténelem porondján szerepeltek és jelenleg is szerepelnek sokféle körülmény közreműködése következtében jutottak oda hogy a világtörténelem lapjaiban az emberiség számára megörökíttessenek. Ha a körülményeket vizsgáljuk, melyek következtében sikerült számos népfajnak magát, habár rövid ideig is fentartani a szereplés terén, azt látjuk, hogy azok a népek tűnnek ki leginkább az emberi társadalom közül, kikben a hazaszeretet képezte a legfőbb motívumot, kik felfogták annak jelentőségét, hogy egyedül a haza iránti ragaszkodás és annak örök időre való fentartása képezi a népek boldogulását s ennek keretén belül érhető el az emberiség kötelességének, az anyagi és szellemi fejlődés a maga teljességében. A hazaszeretet a különböző népfajokban különbözőképpen található fel. Ennek okát egyedül abban találjuk, hogy az egyes részek milyen szempontból fogták és fogják fel jelenleg is hivatásukat, mi képezi életük fentartására irányuló gazdasági tevékenységük irányítóját, az ipar, kereskedelem vagy mezőgazdaság terén mozdítják-e elő kulturális tevékenységüket. Ha a különböző szempont szerint vizsgáljuk az egyes népfajokat és nemzeteket úgy kétségbevonhatatlanul arra az eredményre jutunk, hogy a különböző hivatás az egyes népfajokban hasonló szervezeti állam alkotásra is vezetett. Azok a népek, melyek a hódítás vágyától vezéreltetve a nyers erők által igyekeztek magukat fentartani, állam alkotásra nem voltak képesek, mert életcéljukat egyedül a hódítás képezvén, erejük az ország határain kívül tehát ott érvényesítették, hol a diadal és bukás egyformán osztályrészüké válhatott. A haza és állam fogalmi természetesen itt gyökeret nem verhetek a kapocs, mely az egyeseket az államhoz fűzte volna, hiányzott mert boldogulásuk, céljait nem hazájától várta, hanem a hadisákmányban és az ellenség prédájában kapta jutalmát.

A hódító népfajok, amely hamar emelkedtek a hatalom pozícióra, oly hamar le is tűnik szerepese csillaguk. A nagyságnak a bukás itt természetes következménye, mert a meghódított

területeket és népeket szervez állami kötelekbe vonni nem tudták, a fejlődések iránt belőlük a durvaság és erőszak kiölték. Példa erre a szittya nemzet, a perzsák a hunok és a vérszomjas tatárok. Ezek a népek sem államalkotók nem voltak a mai értelemben, sem hazájuk iránt lelkesedéssel nem viselkedtek, mert egyrészt nem is telepedett le állandóan, hanem Ázsia és Európa végtelen rónaságain szerte-szétjel borultak. Az iparral és kereskedelemmel foglalkozó népeknél nagyobb állandóságot tapasztalunk az államalkotó képesség iránt s itt a hazaszeretet nagyobb mértékben fejlődik ki, mint a hódító népeknél. Az ipar és kereskedelem nagy lendületet ad egyes népek fejlődésének, gőzpontokat, városokat alkot a vállalkozó szellem, mely a jólét és vagyonosodásnak képezik kiinduló pontjait. E népek mindenesetre önállóságot, függetlenségüket egy a multban, mint a jelenben a legnagyobb elszántsággal védelmezték mint az ókorban Karthago, Phönícia, és a legújabb korig mindama népek, melyek jólétük a városi élet keretén belül ipar és kereskedelem által iparkodtak előmozdítani. Mert a városokban kifejlődött merkantilizmus is nem volt másnak, mint az önállóságnak és függetlenségnek a kivívása melyet a földesuri, jobbágyi kötelekből felszabadult népek a haza iránti szeretet legnagyobb melegével iparkodtak fentartani. Az állandó letelepedés, vagyonosodás, mely viszont magasabb szellemi kultúrának megteremtője mintegy előfeltételei a hazaszeretet fogalmának mert ahol a haza állandó otthona s jóléte a népeknek nincsen, ott hiányzik ama magasabb erkölcsi érzés tudata, melyet hazaszeretnek nevezünk. Vizsgáljuk továbbá, hogy vajjon a mezőgazdasággal és annak meghonosodásával miképp fejlődnek ki a hazaszeretet fogalmi.

Már a mezőgazdaság maga is több válfajjal bírván, és időtől kezdve az emberiség is ennek több fajtát művelte. A szántás, vetés, halászat, vadászat, mezőgazdaság által nyújtott termékeknek iparszerű feldolgozása még az ősi időkbe nyulnak vissza. A föld megművelése csak bizonyos, egyes népek által tulajdonba vett területen volt lehetséges, hol a föld termékenysége erre a célra leginkább megfelelt. Míg a halászat, vadászat és állattenyésztés bizonyos területen nem volt mindig mivelhető, mert egyes vidékek nélkülözték ama feltételeket, melyek a foglalkozásnak engedhetetlen kellei. E népek tehát jobb vidékeket kerestek fel, hol folyók, erdők bőségben voltak s hol az élet feltételei rájuk nézve kecsesetebbnek kínálkoztak, ott

TÁRCZA.

A „Mindszent-Szegvár és Vidéke“ eredeti tárcája.

Dal a hajadról.

Mikor én még nőtlen voltam,
Mint a madár úgy daloltam,
Legfőbb vágyam volt akkor csak:
Szép hajadból hogy kaphassak!

Most hogy nőm vagy te énnékem,
Szép hajadat már nem kérem.
Kéretlen is adod bőven
A levegőben minden déiben.

F. M.

Naplótöredékek. *)

— Egy hírneves író önvallomásai. —

Budapest. 188 . . .

Csakugyan kellene valamit írnom. Eddig csupán karczolatokat írtam. Az a néhány elbeszélés a vármegyei életből, az az unalmas regény csak is itt, minálunk jöhetnek irodalmi-termék számba. Minden író — ha csakugyan író, tartozik egy vagy több igazságot elmondani nemzetének. En, szorosán véve a dolgot, ugyszólván eddig adomáztam, pedig jóltudom, sokat, mást, többet, örök becsesél bírót várnak tőlem. De hát mit mondjak? . . . Csak nem mondhatom, (pedig ezt volna kedvem mondani,) Tisztelt nemzet, hej, de nagy balek vagy! . . . Igen, Tolsztoj Turgenyev, ezek sok nagy és szép dolgot tudtak el mondani, hát még Dosztojevsky?! . . . Vágyakat, érzeteket,

amik millió ember szívét dobogtatják és amik az egész művelt világon — ahol érző, művelt emberek vannak — vízhangra lelnek. De hát mindehhez talentum kellene és tudás! Egyelőre maradok a karczolatoknál. Közben, szabályos időközben, dicsérem a kegyelmes urat és a testvér bátyját. Ne hogy azt gondolja valaki, hogy ez valami könnyű dolog? . . . Elvégre is egy ugyanazon téma kifárasztja kimeríti a képzelő tehetségét. Szerencsére, a kegyelmes ur sem unalmas ember és a sok tarokk felüldíti az ember szellemi konstrukcióját . . . A karczolatok tehát: «*tout jour*» mint a goulottinra a francziák egykor mondták. A karczolat általában irodalmi műfajjává lett. Sok mindenfélét el lehet benne mondani. Okosat bolondot De bolondot sokkal többet, mint az ember gondolná. És ugy szólván, a javát ki sem kapom. És ez az — adomázás — az, ami legjobban tetszik. Ez az ország az adomák országa. A nagy problémák, a lelki harcok megdöbbenő evolúciói, itt nem kellene. Ezeket írják — ha akarják, a német, olasz, angol, franczia és orosz írók. Itt csak adoma kell és élcz és persziflage. Akinek több, más, jobb kell, mint pl. azok a lehellet finomságu irodalmi zsuzsuk — azok fordítanak az idegenből, ahol annak forrása, a finom élet is megtalálható. Az én bölcsöm, hazám, dajkám, nevelőim: a pipaszagu korrupt, nemzetiesen korrupt . . . Vármegye! . . .

Budapest, 188 . . .

No de ne mondják, hogy nem merek valami nagyobb lélegzetű alkotásba fogni! Irok . . . Bámulatos, hogy minő hirre-névre tettem szert. Sokszor elnézem magamat a tükörben? Vajjon én vagyok-e én? Sohse hittem hogy a saját ilyen hatalmas legyen. Vagy tan nem is sajtó, hanem a kegyelmes ur fényének sugara az, ami egyéniséget körül ragyogja és kivalóvá teszi? . . .

Sokszor eltűnök a korábbi korszakok iróin! . . . Hejh uram isten, milyen legény is volt az a Petőfi! . . . Avagy Vörösmarty vagy Jókai. Az ember alig érti, hogyan tudnak azok

«*existálni*» minden hatalmas politikai egyéniség, protektorátus nélkül. Oda állottak a nemzet elé, a genusz dicsfényével homlokukon; vedletten, szegényen, hanem próféták, lángoszlopok voltak . . . Micsoda nyomorúságos a modern író kapaszkodása! . . . A mit G. ír, ezt dicsérem én és B és C! . . . De ez nem is lehet másként. Összeszámoltam. Epp 23,581-en vagyunk. Pedig a magyar Parnasszus nagyon kicsi. Így nem marad más hátra, mint a kölczönös dicsőítés és az aktuálítás! Mit loczogott X képviselő, mit válaszolt Y, hogy élczelt Berzsenyi, hogy siránkozott valamelyik bús magyar . . . milyen naiv Z. és milyen élelem Q . . . ez az u. n. aktualítás! . . . Pfuj! . . . De hát nem lehet másként! A muzsám nem lehet el a pezsgő, a havanna füst és a hatalmasok mosolya nélkül! . . .

Budapest, 1880.

Ecce, bejutottam a parlamentbe. Hajaha! . . . Vajjon gondolta-e ezt az a nyomorult suszter!? De hát mért is ne: . . . Kurta nemes vagyok. A kurta nemes az a jó matéria, amiből magyarországon minden lehet: rendőr, szolgabíró, avagy király . . . Zápolya is csak köznemes volt. Vannak néhányan, akik nagyon boszankodnak a mandátum miatt. Mit keres itt ez a skribler mesemondó? . . . Sőt Ugron Gabor fel is szólalt miattam. Ostoba székelly! . . . Hát azt hiszed, hogy van hatalom udvari bolond nélkül? Hát az erőnek nincs szüksége a vidámságra? Hogy én a vidámságot képviselem. En vagyok a mosoly, amely a hatalom arczán felragyog. A hatalom mostan is — fen marad, amely iszap és hinár, büszhödt pocolyák, más szóval — a közromlás közepett él és uralkodik. Könnyen érthető, hogy itt is szükség van napsugárra, másként a hatalom Medusafő lenne, amely a szemlélő vérét megfagyasztja. Tehát csak adomázunk! . . . Adomázok. O mikor fogok én vezérczikket írni? . . .

(Folyt. köv.)

ütötték fel sátorfájukat. E népek örökös vándorlásban élve, hazát maguknak nem alkothattak, itt hazaszeretetről beszélni csak hiszilluzió volna. E népekhez tartoztak kezdetben őseink is: a magyarok. Őseink hazáját megállapítani éppen azért nem lehet a legnagyobb tudományos kutatásokkal sem, mert őseinknek is a halászat, vadászat és állattenyésztés képezvén foglalkozásukat. A zsiának elterülő rónaságain, több felé elszórtan éltek. Ezt látszik bizonyítani az a körülmény, hogy egyes kutatók az ősmagyarokra emlékeztető szokásokat, tárgyakat fedeztek föl több helyütt. A haza fogalma nálunk nem fejlődött ki addig, míg a honfoglalás ténye végre nem hajtott s nálunk is addig, mint a többi népeknél csak faji szeretetről szólhatunk. A honfoglalás befejeztével őseink is abban hagyták hábar nem is azonnal előbbi kalandos életüket s állandó letelepedésükkel, egy állandó foglalkozást, a földmívelést kezdték meghonosítani. A földmívelést minden népnél állandó letelepedést is tételez fel egyuttal, mely foglalkozás csak bizonyos termékenyebb földterületeken lehetséges. A letelepedés pedig megalkotja az államot, melyben a népek összeműködni igyekeznek, nemzetet képeznek, elválasztva magukat más idegen népektől. Az egyes nemzetek által elért eredmények, intézmények, melyek több századok eredményei is lehetnek, képezik azoknak a kincseit, mely nyilvánulhat annak akár vagyonságában, akár szellemi haladásában, az rájuk nézve egyformán nemzeti kincset képez. E nemzeti kincsekhez való ragaszkodásban nyilvánul a hazaszeretet, mely annál nagyobb jelentőséggel bír, minél inkább előre haladt valamely nemzet az ő kincseinek gyűjtésében. Nemzeti kincsek alatt értvén mindama tényezőket melyek egy nemzet jólétét anyagi és szellemi tekintetben előmozdítják.

Vajjon a magyar nemzetnek is vannak-e ily nemzeti kincsei, amikre féltékenyek és büszkék lehetünk? E kérdésre az ezredév és a kiállítás tényével felelhetünk. Az itt bemutatott nemzeti kincsek ezer év jó és balsorsának eredményei, melyek megteremtésében és megtartásában a hazaszeretetenek nagy része volt. Ez volt védőbástyája ezeréves kulturánknak, ennek volt köszönhető, hogy a küllelenség ellen úgy, mint belviszályban, mikor az édes haza megvédséről volt szó, az iránta való szeretetnek tettekben is kifejezést adott a nemzet. Ez legyen a nemzeti életünknek a jövő ezredévben is az irányítóje és lüktető ereje, hogy azok a kincsek — melyekre most is oly büszkék vagyunk az egész világ előtt — még kedvesebbek legyenek. Csak úgy tudjuk hazánkat szeretni és becsülni, ha ismerjük annak drága kincseit, melyeket csak egy — a magyar nemzet adhat fainak.

Helyi és vegyes hírek.

— **Sorozás.** Mindszenten a sorozás az idén is abban az időben tartatik meg, mint más években. Ugyanis április 24-én soroztatnak a szegvári, derekegyházi és mágócsi, 25-én pedig a mindszenti és teés-fábián-sebestyéni hadkötelezettek.

— **Kossuth Lajos halálának évfordulója.** Kossuth Lajos a magyar nemzet volt kormányzója halálának évfordulóján, f. hó 20-án lelki üdvéért mise tartatott a helybeli róm. kath. templomban. Annak végeztével a közönség az izr. templomba vonult hol szintén gyászünnepély tartatott. A zsufolásig megtelt templomban Büchler J. Gyula helybeli rabbi mondott remek beszédet.

— **A kerületi betegsegélyző pénztár** ellen számos helybeli iparos panaszkodik, mert a betegsegélyző pénztár, mely Szentesen székel, sok kellemetlenséget okoz nekik. Különösen a miatt panaszkodnak, hogy hábar a segédnek a munkából való kilépését a helybeli megbizottnál kellő időben bejelentik, a központ a kilépést csak akkortól számítja, mikor a jelentés hozzá beérkezik, miáltal az iparosok megkárosulnak. Ajánljuk iparos és kereskedőinknek, hogy az ilyen eseteket ne is hagyják szó nélkül, hanem panaszuikkal forduljanak az alispánhoz.

— **Öngyilkos szentesi kapitány.** Dunabáti Mészáros Ferencz Szentes város rendőrkapitánya öngyilkosságot követetett el. A szerencsét-

len kapitány a birság pénzekkel követett el visszaélést. A napokban dr. Vadnay Andor főispán váratlanul hivatalvizsgálatot tartott és ez alkalommal rendtelenségnek jöttek nyomára az alkaptány hivatalában. Azonnal megindították ellene a fegyelmi vizsgálatot, de ennek végét nem várta be Mészáros, golyót röpitett a szívébe. A taragikus esetről, mely lázas izgatottságban tartja a szomszéd város társadalmát, ezeket írja szentesi tudósítónk:

Dunabáti az estét egész nyugodtan töltötte családjá körében s az izgalom minden külső jele nélkül tért éji nyugalomra. Másnap a rendes időben felkelt és megreggelizett. Reggeli után a bálósobába távozott. Egy váratlan lövés hallatára rémülten rohantak be a családbeliek a hálósobába, hol a szerencsétlen ember elterülve feküdt, ajkának egyetlen rángása jelezte a rövid haláltusát, amit a biztos kézzel irányított lövés okozott. Az ingét is felemelve, teljesen melléhez szoritotta a halálhozó pisztolyt s szívébe lött golyó, mely rögtön halált okozott, mutatta, hogy nem reszkett a kéz, mely öneléteinek véget vetett. Pontos, fáradhatatlan tisztviselőnek ismerték, ki azonban szerfelett zilált anyagi viszonyok között küzdött az elettel. — Aradi Kálmán rendőrkapitány telfüggesztését újabb tudósításunk megezőfólja.

— **Beküldetett.** Tek szerkesztő ur! Igen kérem szerkesztő ur sziveskedjék soraimnak b. lapjában helyt adni.

Mindszent község ugynevezett kis-utcáján van egy nagyobb csatorna, melynek az a hivatása lenne, hogy a belterületről a vizet levezetné a tóba, de ezt csak nagy ritkán teljesíti, mert rendszeren bedugják a gyermekek, és így nem folyhat. A környékbeliek pedig bele dobhatnak mindenféle dögöt, mi által az egész környéken meg van fertőztetve a levegő. Es még hidak sincsenek rajta, sőt egy helyen a kocsis ut oly keskeny, hogy ha egy kocsis megy el ott, mellette senki sem férhet el. Tűzveszély idején mi lenne itt? Több házat nem lehetne oltani, mert az árok miatt nem lehetne hozzá férni.

Azt hiszem abból a nagy községi adóból az egész árkot belehetne tölteni, úgy, mint a Sebők-közben van. Hiszen ez az utca második utcája a községnek és nagy közlekedése is van. Kivánatos volna, ha a községi orvos is megfigyelné ezen árkot, mert megállapíthatná, hogy bűzös kipárolgása ártalmas a közegészségnek. Jelen felszólalásom az előljáróság figyelmébe ajánlom.

Egy a sok közül.

— **Csemegei Károly v. h. t. t.** nyugalmazott kuriai bíró, tanácselnök az elmúlt héten hosszabb betegeskedés után meghalt. Csemegei vármegyénk szülőtte volt. Csongrádon született az 1827-ik évben. Hazánk egyik legkiválóbb törvénytudósa volt és nevét a történelem bizonyára *Verböczyével* együtt fogja emlegetni.

— **Ugron Gábor Szilágyi-Somlyón.** Az elmúlt vasárnap tartotta meg Ugron Gábor Szilágyi-Somlyón Bánffy Dezső báró volt kerületében programbeszédjét. Ezen programbeszéd azért is nagyfontossággal bír, mert az ott elmondottak ismét szakadást fognak előidézni a 48-as függetlenségi pártban. Ugron kijelentette, hogy ő és pártja (?) bele fognak menni a delegációba, Ugron kormányképes ellenzékét akar és így óriási lépésekkel igyekszik a 67-es program felé.

— **Halászlati társulati gyűlés.** A csongrádszegedi halászlati társulat f. hó 21-én tartotta meg Hódmező-Vásárhelyen gyűlését. Ezen gyűlésen Csongrádvármegye képviselőjében: Csathó Zsigmond dr. alispán, Szentes város képviselőjében: dr. Lakos Imre polgármester, az ögrófi uradalom képviselőjében Vigh Gyula urad. mérnök jelentek meg a többi érdekeltek között. Dr. Csathó Zsigmond elnök bemutatta a minisztertől leérkezett és jóváhagyott alapszabályokat. Megállapították a f. évi költségeket, meg az üzem-terveket. A gyűlést az elnöklő alispán délután egy órakor zárta be.

— **Sima Ferencz pörei.** A szegedi törvényszék f. hó 22-én tárgyalta Sima Ferencz becsületsértési és rágalalmazási pöreit. Az egyik per keletkezési oka a Horgoson megtartott beszámoló beszéd volt. A beszéd alkalmával a közönség zajongni kezdett, mire Sima felkérte a főszolgabíró, hogy csináljon rendet. Ez nem történhetvén meg oly gyorsan mint azt Sima óhajtotta volt, erősen becsületsértő kifejezéseket használt Vadnai főispán. Csathó alispán és a szolgabírák ellen. Ezek képezik a becsületsértési per alapját. A másik egy rágalalmazási per volt. Sima ugyanis többször azt állította, hogy Szathmáry szentesi ügyvéd oklevele hamis, mert soha sem végezte el rendesen a jogot, hanem csak Debreczenbe teológus volt. Ennek a pernek a végtárgyalása elhalasztatott, mert a bizonyítási eljárás megengedtetvén, de meg Szathmáry nem volt jelen. A törvényszék az új tárgyalásig a budapesti egyetemen fog információt beszerezni. A Csathó Zsigmond alispán ellen használt becsületsértő kifejezéseikért a törvényszék Simát 100 frt pénzbírságra ítélte.

— **A szegedi országos mezőgazdasági kiállítás** a pénzügyminisztertől engedélyt nyert arra, hogy a költségek részbeni fődőzesére tárgysorsjátékot rendezhessen és hogy 40 fillérre szóló egy millió sorsjegyet adhasson ki, melyek huzását f. évi szeptember havában politikai biztos jelenlétében kell megejteni.

— **Tenyész kosok beszerzése.** Juhtenyésztésünk fejlesztése érdekében a földmívelésügyi miniszter azon üdvös intézkedést tette, hogy nagytestű, fésűgyapjas (merino precece) kosok minimalis árban (15—20 frtig) adassanak ki a juhtenyésztéssel foglalkozó „gazdaközönségnek. Ezen kosok elnyeréseért folyamodhatnak első sorban köztenyésztetek, másodsorban pedig egyes birtokosok, vagy kisebb tenyésztők is azon feltétel alatt, ha kötelezik magukat az át vett kosokat köztenyésztési célokra is átengedi. A kosok elnyerése iránti kérvények a darabszám megjelölése mellett lehetőleg mielőbb az egyesületi titkársághoz küldendők.

— **Népszámlálás 1900-ban.** Tudvalevőleg a törvény a népszámlálást minden tizedik, illetve 0 számmal végződő években, január hó elsején, a kir. statisztikai hivatal vezetése alatt az egész országban egyszerre rendeli el. Az így 1900. január hó elsején megtartandó népszámlálás előkészítésére már megkezdődtek a munkálatok a kir. statisztikai hivatalban és az ahhoz megkivántató nyomtatványok nemsokára átküldetnek az összes hatóságok és községekbe.

— **A szerelem gerjesztő.** Van nekünk Amerikában egy állítólagos hazánkfia a kire már eddig is ugyancsak büszkék lehetünk. A villamosossággal úgy bánik a hogy neki tetszik. Fel-talált már ezerféle instrumentumot, a mely mind villanyal működik s képtelennél képtelenebb czélokra szolgál. Világít, fűt, fotografíroz, fest, süt, főz, bacillusokat öl vele s kitudja még micsoda csodákat fog véghez vinni a melyeket persze az amerikai lapok mind szentül elhisznek. De beszéljünk a legutóbbi találmányról a „szerelem gerjesztőről“. Tudvalevő, hogy a világon minden rezgés, szilárd tárgyak gázok, indulatok és érzések mind csak a rezgések nagyobb vagy kisebb számából keletkeznek és szűnnek meg. Hasonló számú rezgések pedig ugyanoly rezgéseket idéznek elő. A dolog egyszerű és világos így is. Már most, ha az ember valakit (akinek hozománva van) szerelmessé akar tenni, a szívében csak hasonló hullámokkal bíró s egy azon számú rezgéseket idéz elő. Ehhez csak szerszám kell, semmi egyéb s ezt a megbecsülhetetlen szerszámot fedezte fel Tesla. All pedig egy kis villany telepből, a melyet az ember a frakk zsebében kényelmesen elhelyezhet. A frakk uján villany vezető halad egész a keztyüig. A hatás előidézéséhez elegendő az imádott (azaz hozománny tulajdonos) drága kacsóját megszorítani a mi a tárcközben arkádiai módon könnyűség — s kész a hatás. A négyes előtti jéghegy kisszasszony a Tesla szerelemgerjesztőjének behatása folytán a négyes után vezüvvá változik. Az Amerikai lapok komolyan foglalkoznak evvel a

dologgal, sőt Edisont is érdekli az újtalálmány (lám a vén kecske...) több mint valószínű, hogy a „szerelem gerjesztő” csak olyan mindennapi szükséges eszköz lesz, mint pl. a fogpiszkáló. Csak az a féltő, hogy az amerikai hölgyek nem nyugodnak bele olyan könnyen ebbe a dologba, mely a szabadságukat ugyancsak megnyirbálná s csak hamar megadják rá a revanche-ot egy szerelem háritó képében.

CSARNOK

Nemzetes Győri Gergely.

(Elbeszélés a török világból)

Irta. ifj. Nyáry György.

Rákóczy hadában volt egy kipróbált bátor hajdu hadnagy, Győry Jakab uram, ki az alföldről való volt és annak eszébe fogamzott meg az az eszme, hogy est beálltával átmeny a török táborba és ott megtudja, hogy milyen hangulat van.

Mielőtt át ment volna, nagynehezen összeszedett mintegy 300 lovas, kürtöst és dobost ez előre kiszámított terveire. Társainak nem volt fogalma, hogy miért hitt ez egybe ennyi kürtöst és dobost. Kérdezték is tőle, de ő csak azt mondta, hogy átszökik a török táborba és kitudja az ott uralkodó hangulatot.

Hamarosan át is öltözött s miután négy esztendeig török fogságban volt, igen jól megtanult törökül s ép úgy beszélt mint egy született török. Még mielőtt beesteledett volna, Bethlen táborába ért. A török előőrsek nem szólították meg, miután azt hitték, hogy a harc közben elmaradt török jött vissza a táborba.

Nagy mulatás volt a táborban. Mindenki mulatott, itták a jó magyar bort mohamed fiait úgy, hogy mire besötétül, már a föld vonzó ereje magához vonzolta az italtól elázott törököket.

Győry uram még jobban örült ezen dolognak egyenesen a vezér sátorához tartott s annak hátamögül leült. Halgat, hogy odabenn nagy félelem uralkodik kivált azért, hogy félnek Rákóczy seregének megérkezésétől.

A basa Bethlen Istvánnal diványozás közben beszélget s Bethlen bátorítja, hogy ne féljen kelmed, hisz ez vala a fejedelem hada, a mely ugyan vajmi kevés nemességből állván.

— De Bethlen uram nem úgy vagy az, mert ez vala a fejedelem segéd hada, mert hisz kevés nemességből állván s még ezután érkezend meg a fejedelem nőmös hadával és sok bátor vitézivel.

— Ne gondolja kelmed, hogy igaz az, hogy ez nem a fejedelem segédhada volt, itt vala maga a fejedelem is és ezek már egész szét oszlottak.

— Nem úgy van az, mint a hogy kelmed gondolja, mert esmérem én a kemény nyaku és vakmerő természetű magyar nemzet szokásait, ki, hogy egy kis légy csipéstől annyira megszédült volna, hogy a miatt eloszlott volna, azt csak meg sem kell gondolni, hanem inkább, ha hátrább szállott is, de a fejedelem derék hadaival, ki eddig is Váradon, vagy azon alul lebetvén azzal megegyezvén csak reggelig is gonosz szerencse találhatná őket. Csak a kevés számú vakmerő nép miatt is minémü károk estek s hát ha a fejedelem utban lévő sok néppel, mely nem is oly kevés, hogy csak nemességből, hanem székelységből, fizetett népből, lengyelekből, feles gyalogból, feles löszerszámból állana, megegyezhetnek, mit nem vihetnek végbe az ő erejükkel. En ajánlom hát vala, hogy még holnap reggel eltakarodjunk.

— Hát ha ez így vagy az, belenyuszmom vitézlő ur tanácsába.

Nemes Győry Jakab nagy örömmel halgatta végig ezen beszélgetés s igen örül annak, hogy mindannak daczára, hogy ők verettek meg, megis a török akar kerekét oldani.

A alvó öröktől minden baj nélkül kijutott a táborból s úgy éjjél tájon vissza tért övéhez, kik már nagy félelemmel várták őtet.

Vig kedélyvel mondá el társainak, hogy miket hallott s hogy milyen lábon állanak az ellen táborban, kiváltkép tetszett társainak az, hogy mennyire félnek az ellenség táborában.

Előadja ezután tervét nekik, hogy ő mit gondolt ki, ugyanis most megtámadni a részeg sereget még pedig nagy lármával, kik valószínűleg azt fogják hinni, hogy a fejedelem serege érkezett meg, de kijelentette, hogy mentől na-

gyobb lármát csapjanak a támadáskor.

Nem is késlekedtek soká, hanem lovaikra ülve lassan előre vágattak de úgy, hogy zaj alig hallatszott csak egy fekete tömeg volt látható.

Most Győry Jakab kiszámította, hogy a törökök éppen háttal vannak a mocsárnak és így legalkalmasabb lesz őket neki szorítani. Mielőtt támadásra vezette volna seregét, mintegy harminczet elküldött, hogy a mocsár lakóit velők egyidőben mikor kiabálásukat hallják hát rázzák fel a nagy terjedelmű nádas szárnyait,

A megállapodás szerint mindkét fél egyszerre kezdett dalolni s trombitálni amellet kinek az egyikből nem volt, hát az pedig Jézust, Jézust kiáltozta, s egymáshoz pedig úgy kiáltoztak: hozzá hozzá vitézek! A megrémült török nemzet azt hívé, hogy a fejedelem hadai érkeztek meg s azok rohanták meg őket. Időközben pedig társaik által felkavart nagy sokasága vajru jelent meg, kik sötétben szálásuk közben egymással összeütközének s rendkívüli módon kiáltoznak.

A földön alvó s részint lovaikat étető törökök azt hitték, hogy a minden felőli felzavart darvak az ellenők jövő fejedelem hadai zavarták fel s annyira megrémültek, hogy azonnal megfutamodának, ki erre, ki arra, vagy ki merre birhatott. Sokan pedig a nádasba futottak, mert azt hitték, hogy nem mély, s ha néhány méterre bementek, ott kellett nekik meghalni éhen, mert sem ki, sem befelé nem birtak haladni. Sokat pedig haroz elmulta után, mint halat fogták ki, s volt közöttük olyan is kinek szájában az árpa virágozott.

Más része pedig a kik elbujdoshattak azok sem soká maradhattak rejtek helyükön, mert az éhség kihajította őket onnan s bár mely barom pástornak megadták magokat csak emberek közé jussanak.

A basa s Bethlen István és a többi urak is, csak valami paraszt ember utmutatása mellett birtak hosszas kborlás után beérni Gyalára. Bethlen hűséges szolgája Horváth János az meg úgy mentette meg életét, hogy a kérdőre vonó hajdu legénynek néhány ezüst tallért adott.

S azok a sok török rabok kik megadták magukat, azokat pedig vagy Váradra vagy a hajdu városokba vitték a hazatérő nemesek és ott árulták őket, miből nagy hasznuk származott.

Majd azután Győry Jakab összegyűjté kevés hadi népét, kik ugyan majd mind megvoltak s szép szóval inté őket, hogy hagyjanak fel most a haszonkereséssel s menjenek vissza társaikhoz.

Nemsokára a fejedelem is megerkezett Várad alá, de akkor már Győry Gergely oapata visszaérkezett a harcából. S midőn elbeszéltek neki tettüket, a fejedelem igen bámult rajta, s annyira meg volt hatva, hogy nem tudott mást s ólni csak megköszönte Győrynek szíveségét és a mellett még halála napjáig esztendőnként szep nyugdíjat adott neki s csak mindig úgy szólítá meg:

„Trónom szerzője”; mert bizony talán neki is köszönhetette trónját.

Közgazdaság

A konyhai növények kiültetése és ápolása.

(L.) Midőn már a melegágyba az elvetett magvak kibujtak, szellőztetni kell, nehogy a gyenge növények felnyuljanak. Szellőztetésre mindig alkalmasabbak a napos déli órák, de ha szükségét látjuk, akkor reggel is lehet. Ezen reggeli szellőztetés annyiból áll, hogy az ablakokat felemeljük s lebecsajtjuk.

A szellőztetés alkalmával a takarókat egészen eltávolítjuk; szeles időben a takarók egész nap a melegágyakon hagyandók és ilyenkor a reggeli szellőztetési módhoz nyulunk.

Ha káposzta, saláta és más oly növény van a melegágyakban vetve, vagy ültetve, melynek a hideg nem igen árt; ugy a takarókat több ideig lent hagyjuk, sőt később ha már a növények erőssek és az idő kedvező, még éjjelre sem borítjuk le. a levegőzésnél az ablakok mindenkor arról peczelendők fel meről a szél nem fu. Megesik gyakran, hogy melegágyainkba a lótetű befészkelte magát, ilyen esetben egy virágserépet lesüllyesztünk, hogy felső karimája a melegágyi földünkkel szeljen, a cserépfenekén lévő jukat pedig erősen becsináljuk a rovarok éjjeli sétájuk alkalmával

bele hullanak s elpusztíthatók. A melegágyakat két évnél tovább egy helyen ne csináljuk.

Ha a melegágyi növények 3—4 vagy több levelet hajtottak, kiültethetők. A kiültetés megelőzőleg, pár órával előbb megöntözzük, hogy a kivevés alkalmával a tövek sérülést ne szenvedjenek. A kerti zsinór kihuzása után a palántákat kirakjuk a szükséges távolságra és figyelünk arra, hogy a növények levelei az ültetés alkalmával a földre ne kerüljenek. Ültetni este, de lehetőleg borus időbe, vagy eső után czélszerű. Kényesebb természetű palántákat pár napig árnyékolni is kell. Száraz időben az ültető karóval a kellő mennyiségű jukakat elkészítjük, azokba vizet öntünk és ezután az elkészített jukakba a palántákat elültetjük. Megjegyzendő, hogy az ültető-fát a talajba a palánta szorítása alkalmával nem egyenesen lefelé szurjuk, rézsut, az az oldalt, mivel így a palánta tövéhez a föld jobban oda szorul. Ezen oldalt eső jukba vizet töltünk s ha a föld megitta, száraz földet megtöltjük, elejét véve ez által a kiszáradásnak és a cserepedésnek.

A kalarabé és a saláta palánták egymástól 20—30 centiméternyi távolságra ültethetők az ágyakba, a sorok távolságát is vehetjük ennyire. A hol az ültetvények tábla számra vannak beosztva, ott deszkát fektetünk a föld tetejére és erre állva ültetünk. A korábbiakat napos, a későbbi ültetéseket már lehet árnyékos helyre ültetni. A magnak való saláta fejeket jobb ha a szorva vetettek közül jelöljük ki.

A kelkáposzta palántáit 40 centiméternyire ültetjük és a sorok távolsága is annyi leend. Minden káposzta fajnál ültetés után kender ültetünk ritkán a földi bolhák ellen s ha a porhanyításnak végére jártunk, fűrészpört hintünk közébe.

A fejes káposztánál a palánták és sorok távolsága 50 centiméternyire esnek egymástól közei közé salátát, hónaposretket és gyors eladásra szánt hagymát szokás ültetni. A káposzta gyakori porhanyítást és a minden napi öntözést szereti. Töltögetni augusztusban szokás, októberben vágható. A salátának szánt vörös káposztának palántái 30 centiméternyire ültetendők s a sorok távolságai is ennyire vehetők.

A zeller palánták gyökereit es leveleit, a kiültetés alkalmával egy kissé vissza vágjuk azután sorokba ültetjük, olyan távolságra miként a céklát szokás. Fejlődése közben földjét több ízben megkapáljuk és minél gyakrabban locsolgatjuk. Hogy szép és nagy f-jű zellerjeink nőjenek szükséges hogy a fej körül lévő földet elkaparjuk és a már kilátszó felső gyökereket eltávolítsuk, a gyökerek elvagdálása után a föld ismét vissza huzandó. Alkalmalmas helyen télire is kin hagyható. Nyár utolján töltögetést kíván.

A paprikát május közepén szokták kiültetni az ágyak széleire vagy rendes táblákba, Nagyban ültetésnél az ötös ültetés ajánlatos. Ilyenkor a palánták és a sorok távolsága 20 centiméternyire vehetők.

A paradicsom palántái, ha a melegágyba elérték az arasznyi magasságot és az időjárás kedvező, május közepén ültethetők, porhanyós és televényes földbe. Kétszeri kapálást és gyakori locsolást kíván; későbbben töltögetést és karózást. A honaljhatásait hetenkint lecsipkedni szükséges. Magnak való mindig az első paradicsomokból tegyünk félre. Sok és számos fajtái között vannak futók és törpék.

A hónapos reték palántái és magvai, más ritkán ültetett növények közé is dugdoshatók minden két hétben.

Ha a szabadban vetett nyári fejes salátáink sűrűen kelt volna, kiritkítjuk és megkapáljuk. Magnak való salátát ebből kell meghagyni. A kötözni való saláták leveleit, ha jól megnőttek, kukoricza hántással gyengéden összekötjük, hogy sárguljanak.

Mindenkor szem előtt tartjuk azt, hogy a konyhakert csak is akkor terem jól ha a benne lévő növényeket rendes időközben ültetjük, öntözzük és munkáljuk. Az öntözéssel tulságba ne menjünk, mivel a talajt kidolgozzuk. A locsolásra használt viznek is van befolyása a növények fejlődésére, némely viz a fejlődés előnyére, más hátrányára szolgál. Legjobb viz az öntözésre az esőviz, az után a patak vagy folyó viz. Általában a lágy vizek használandók. A salétrom és mésztartalmu vizeket kerüljük, amennyire lehet, szükségbe pedig állottan használjuk. Különb minden kut vizét egy két napig kádban tartjuk azután öntözzük vele.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

Diamant Manó.